

Casal Verge de Montserrat

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Plaça Rector Roc García, s/n
Alçada: 328

Coordenades:

Latitud: 41.86342
Longitud: 1.87778
UTM Est (X): 406861
UTM Nord (Y): 4635221

Classificació

Número de fitxa 08018 - 252
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Noucentisme
Segle XX
Any 1945-1947
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: Inexistent
Observacions protecció: Pla General d'Ordenació Urbana del Municipi de Balsareny (PGOU). Article 76 (edificis especialment protegits). Núm. 17: Casa Plaça Roc García.
Número inventari IPA 16256 (Casal Verge de Montserrat); IPA 35545 (Casa Plaça Roc García)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 6854226DG0365S0001UW
Fitxes associades:

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: ds., 26/11/2022 - 15:57

Descripció

Casal construït l'any 1947 com a hospital per al poble i que ara és una residència per a gent gran. Es troba emplaçat en un solar vora l'església parroquial. L'edifici s'inspira en la forma d'un mas tradicional i adopta una estètica clàssica de línies sòbries pròxima al noucentisme. És de planta basilical, amb una nau central més alta i cossos laterals d'una sola planta. Tot i que per la part davantera només es veuen dues plantes, l'edifici compta amb una planta semisoterrània que es fa visible a la part posterior.

La façana principal, que s'ordena a partir d'un esquema tripartit, es caracteritza per un porxo de tres arcades, amb tres finestres al seu damunt i una ampla escalinata d'accés. Els paraments, pintats d'una tonalitat clara, consten d'un sòcol amb aplacat de pedra que, a la part posterior, ocupa tot el nivell de la planta soterrània. Les finestres són ressaltades amb emmarcaments de pedra i ampits llisos. Al damunt de les arcades decoren la façana dos medallons amb relleus: un que representa esquemàticament la muntanya de Montserrat i l'altre amb l'escut antic de Balsareny. I sota el carener hi ha un òcul decorat amb un trèvol.

A l'interior les habitacions s'han adaptat per a la residència i els seus serveis; també a la part del soterrani, on hi havia el quiròfan de l'hospital. Com a element destacat cal esmentar una petita capella, que compta amb pintures murals fetes per Josep Obiols l'any 1947 tot recreant la capçalera d'una església romànica.

La part posterior compta amb un jardí on hi ha una pèrgola feta de pedra, un pou i, a un extrem, una petita caseta que havia estat la morgue o dipòsit de cadàvers de l'hospital.

Observacions:

Altres denominacions: El Casal, Antic hospital, Casal de les Monges Josefines

En l'inventari de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya (IPA) hi ha dues fitxes referides a aquest edifici. La núm. 16256, amb la denominació "El Casal" i la fitxa núm. 35545, amb la denominació "Casa Plaça Roc Garcia". Aquesta última fa una descripció de la capella qualificant, per error, les pintures com a pertanyents al segle X.

Història

La tradició hospitalària ja ve d'antic a Balsareny. Des de 1823 hi havia hagut un hospital al carrer del Castell, més tard traslladat al carrer del Trull. El 1905 van arribar al poble les monges Germanes Servas de la Passió, i l'Ajuntament va adequar de nou l'hospital del carrer del Castell perquè hi atenguessin els malalts. L'any 1947 a proposta de mossèn Esteve Verdaguer el fabricant Ricard Viñas Geis va fundar i patrocinar una nova institució benèfica, que fou coneguda com el Casal Verge de Montserrat o simplement el Casal. Després en va fer donació al poble. La institució estava regida per una junta. La primera fou constituïda per Esteve Verdaguer, Blai Sensada, Ramon Puigdel·lívol, Isidre Riera i Francesc Solà.

L'edifici fou projectat el 1945 i acabat el 1947. S'aixecava en part del solar on hi havia hagut l'antiga rectoria, que fou enderrocada el 1936. La capella del casal fou decorada amb pintures murals de Josep

Obiols i Palau (1894-1967), també sufragades per l'industrial Viñas. Obiols, pintor i dibuixant considerat entre els més representatius del corrent noucentista, és autor també dels murals de la sagristia i del cambril de Montserrat i d'una important obra muralística durant aquests anys de la postguerra.

L'hospital va començar la seva activitat el 1947 i donava assistència als malalts del terme de Balsareny. En tenien cura les Germanes Josefines de la Caritat de Vic, que des de 1926 ja assistien malalts al poble. A càrrec del quiròfan hi havia el doctor Jaume Torner, assistit pel doctor Salvador Sansa i la infermera Teresa Sallés. L'equipament era molt avançat pel seu temps. El 1952 s'hi va fer una de les primeres operacions a cor obert de tot l'estat espanyol (si no la primera). Concretament, una comisurotòmia mitral amb un innovador sistema d'anestèsia a base de protòxid de nitrogen. Durant uns anys fou una mena d'hospital comarcal, amb un conveni amb les mines de carbó de Fígols, fins que es va fundar l'hospital de Berga (Carreté; Benítez, 2002: 29).

El conjunt ha estat engrandit en dues ocasions: la primera entorn de 1957, amb un segon pavelló. Hi van col·laborar els veïns i empreses del poble. Entre 1990 i 1994 es va construir una nova edificació i, ja a la dècada de 2010, s'hi va fer una nova intervenció. Els anys que mossèn Joan Bajona va ser rector de la parròquia (entre 1978 i 1990) aquest va col·locar alguns elements ornamentals o anecdòtics en llocs de l'entorn de l'edifici, per exemple un miniatra de la caseta de la Blancaneus amb els seus nans al pati posterior, una farola feta amb trencadís o una capelleta a un costat de la façana principal. Mossèn Bajona era una persona polifacètica, molt afeccionada a realitzar obres artístiques o decoratives de caràcter força personal i que es troben repartides en diversos punts del poble.

Des de fa uns anys el centre ha esdevingut una residència per a la gent gran, amb una cabuda d'unes 30 places. És regentada per un patronat, que compta amb un equip de voluntaris de l'institut secular Vita et Pax.

Bibliografia

ANÒNIM (2017). *70è Aniversari del Casal Verge de Montserrat*.

BAJONA, Joan; SENSADA, Josep; ORRIOLS, Jacint (2016). *Mossèn Joan, entre la sotana i la gaveta de paleta. Obra plàstica de Joan Bajona i Pintó*. Balsareny.

CARRETÉ PARERA, Ramon; BENÍTEZ, Vicenç (2002). *Balsareny: història en imatges (1897-1975)*. Col·lecció Fotografia històrica, 12. Angle Editorial; Centre d'Estudis del Bages, Manresa, p. 29.

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny*. Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 160.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, 149.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 131, 134.

